

*J.Suyumov, independent researcher,
Republic Of Uzbekistan*

*J.Suyumov, mustaqil izlanuvchi,
O'zbekiston Respublikasi*

THE ROLE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGY IN MODERN PRESCHOOL INSTITUTIONS

ZAMONAVIY MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Annotation: *the article describes the advantages of the use of multimedia technologies in preschool institutions, information technology can develop the cognitive abilities of the child, form a stable interest in new information and help to solve problems and provide unprecedented opportunities for learning.*

Keywords: *Information Technology, Multimedia Presentation, computer games, computer imitation models, intellektual activity, interactivity*

Annotatsiya: *Maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari, axborot texnologiyalari bolaning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishi, yangi ma'lumotlarga barqaror qiziqishni shakllantirishi va muammolarni hal qilishga yordam berishi va o'rganish uchun ilgari ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etishi bayon qilingan.*

Kalit soʻzlar: *Axborot texnologiyalari, multimediali taqdimot, kompyuter o'yinlari, kompyuter imitatsion modellari, intellektual faoliyat, interaktivlik.*

Axborot texnologiyalarini har qanday darajadagi ta'lim tizimiga kiritish bugungi kunda jahon ta'lim jarayonini rivojlantirishning eng barqaror

tendensiyalaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, multimedia orqali ta'lim sohasida keng foydalanish kundan-kunga rivojlanib bormoqda. Multimedia texnologiyalari orqali o'qitish o'rganish samaradorligini oshiradi, chunki ulardan foydalanish o'quvchilarni axborotni idrok etish jarayoniga jalb qilishga yordam beradi.

Rivojlanayotgan zamonaviy axborot jamiyati sharoitida bolalarning katta maktabgacha yoshdan boshlab kompyuterni erta o'rganishi ob'ektiv zaruratga aylanmoqda. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyalaridan ko'proq va muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Ular o'quv jarayonini sezilarli darajada boyitadi, uni yanada samarali qiladi. Axborot texnologiyalari bolaning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishni eng to'liq va muvaffaqiyatli amalga oshirishga imkon beradi, yangi ma'lumotlarga barqaror qiziqishni shakllantirishni ta'minlaydi. Ular bolalarning kognitiv faoliyati uchun juda samarali motivator bo'lishi mumkin, chunki ular qiziqarli ijodiy muammolarni hal qilishga yordam beradi va o'rganish uchun ilgari ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Shu bilan birga, bolalarning ta'lim faoliyatiga qiziqishi sezilarli darajada oshadi, ularning bilim qobiliyatlari darajasi oshadi va maktabgacha yoshdagi bolalarning qobiliyatlari yanada samarali rivojlanadi.

Tushuntirish va mustahkamlashning yangi xilma-xil va g'ayrioddiy usullaridan foydalanish, ayniqsa o'yinlar usulidan foydalanish, o'quv jarayonida bolalarning e'tiborini oshiradi, ularning ixtiyoriy diqqatini faollashtirishga va bolalarning aqliy jarayonlarini rivojlanishiga yordam beradi. Axborot texnologiyalari o'quvchiga yo'naltirilgan yondashuvni ta'minlaydi va tanishish uchun taklif qilinadigan material hajmini oshirishga imkon beradi, har bir bola individual xususiyatlarga muvofiq ma'lumotning murakkablik darajasi va o'zlashtirish tezligini tanlash imkonini beradi. Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun dastur materiallari ko'p marta takrorlanishi kerak.

Multimedia texnologiyalaridan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalarni bilish kabi muhim ta'lim sohasida samarali rivojlantirishga qaratilgan

bo'lib, u Davlat ta'lim standartida belgilangan ustuvor ta'lim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Ta'lim vositalarining keng qo'llanilishi bolalarni maktabga tayyorlash jarayonining muvaffaqiyatli kechishiga xizmat qilmoqda. Katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarning axborot madaniyatining boshlang'ich asoslari matematika va informatika kabi muhim ta'lim sohasini o'zlashtirish jarayonida kichik yoshdagi o'quvchilarning axborot madaniyatini yanada izchil rivojlantirish uchun propedevtik rol o'ynaydi.

Maktabgacha ta'lim tizimida eng qulay va tez-tez qo'llaniladigan vosita bu multimediali taqdimotlardir. Fan o'qituvchilari va bolalarning ota-onalari maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda multimedia vositalaridan foydalanish samaradorligini baholaydilar. Multimediyali taqdimotlarning afzalliklarini ma'lum bir kontekstda bilimlarni taqdim etishda, o'rganish uchun motivatsiyani oshirishdadir, chunki kamchiliklar bolaning jismoniy va ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan omillardir. Xuddi shunday nuqtai nazar ota-onalar tomonidan ham ifodalanadi.

Aksariyat ota-onalar bolalarning kompyuterdan ko'p foydalanishini hohlamaydi va oilaviy ta'limda multimedia taqdimotlaridan foydalanmaydi.

Afsuski, ota-onalar o'rtasida o'tkazilgan so'rov shuni ko'rsatdiki, bolaning kompyuterda uzoqroq qolishining umumiy tendentsiyasi mavjud va bolalar asosan kompyuter o'yinlarini o'ynashadi va multfilmlarni tomosha qilishadi. O'yinlar va multfilmlarning mazmuni odatda ota-onalar tomonidan qattiq nazorat qilinmaydi.

Katta va tayyorlov guruhlari o'quv jarayoniga multimedia texnologiyalarining kiritilishi shuni ko'rsatdiki, bolalar multimedia yordamida bajarayotgan ishining yakuniy natijasini yaxshiroq ko'radilar, uni tezroq va to'g'ri bajarishga qiziqadilar. Ma'lumki, bolalarda shaxsiy qiziqish uyg'otadigan yorqin va g'ayrioddiy taqdim etilgan material osonroq va yaxshiroq o'zlashtiriladi. Olingan bilimlarning shaxsiy ahamiyati multimedia

taqdimotlarining interfaol resurslari bilan ta'minlanadi. Ayniqsa, multimedia taqdimoti interfaol resurslardan foydalanishni nazarda tutadi. Shuningdek, multimedia taqdimotining slayd tizimiga bolalar rasmlari, fotosuratlar, oilaviy video, multfilm fragmenti va boshqalarni kiritishingiz mumkin. Bolalar va otalalar o'qituvchi bilan hamkorlik qilish va munosabatlarni o'rnatishga yordam beradigan kerakli materialni qidirishga jalb qilinishi mumkin.

Biroq, ba'zi hollarda, an'anaviy vositalardan foydalanish, masalan, modellashtirishdan foydalanish samaraliroq hisoblanadi, chunki bolalar ob'ektning shaklini nafaqat ko'rishlari, balki his qilishlari tufayli aniqroq etkazishlari mumkin. Shu sababli hozirgi kunda kompyuter dasturlari orqali kompyuter imitatsion modellari qo'llash orqali ham bolalarni o'rgatish mumkin.

O'quv faoliyatidan tashqari multimedia taqdimotlari bolalarning bilimlarini mustahkamlash va tizimlashtirishga yordam beradi; ular idrok, diqqat, xotira, fikrlash kabi intellektual faoliyat uchun zarur bo'lgan aqliy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun ham muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin.

Shuningdek, tadqiqotimiz davomida multimediali taqdimotlardan foydalanish ta'lim yo'nalishlari mazmunini birlashtirishga, maktabgacha yoshdagi bolalarning integrativ fazilatlarini shakllantirishga va bolalarga olingan bilimlarni kognitiv ijodiy muammolarni hal qilishda qo'llashga imkon berishini aniqladik. Eng muhimi, multimedia taqdimoti shaklida taqdim etilgan material bolalarda juda yorqin his-tuyg'ularni uyg'otadi, yangi axborot texnologiyalari bilan interaktiv o'zaro ta'sir qilish imkoniyatini beradi va shuning uchun kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qiziqarli va qulayroq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Максютова Г. Ю., 2012. Информационные технологии в иноязычном образовании успешного дошкольника [Текст] // Проблемы и перспективы развития образования: материалы II междунар. науч. конф. - Пермь: Меркурий, 2012

2. Боев, В.Д. Компьютерное моделирование систем : учебное пособие для среднего профессионального образования / В. Д. Боев. — Москва : 2019

3. Лутфиллаев М.Х, Тухтасинов И.М, Лутфиллоева Ф.М. Повышение эффективности учебного процесса высшего образования на основе виртуальных ресурсов разработанных с помощью компьютерных имитационных моделей / Хорижий тилларни ўрганишнинг инновацион технологиялари халқаро илмий-амалий анжуман материаллари Самарқанд, 2019.

4. Suyumov, J., Madaliyeva, G., & Hakimova, K. (2021). IMITATION MODELING TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATIONAL PROCESS. *Теория и практика современной науки*, (5), 18-21.

5. Suyumov, J. Y. (2021). KOMPYUTER IMITATSION MODELLARI ASOSIDA FAOL OQITISH TEXNOLOGIYASINING NAZARIY ASOSLARI. *Scientific progress*, 2(3), 459-466.

6. Suyumov, J. Y. (2021). Theoretical basis of active teaching technology on the basis of computer imitation models. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(7), 205-210.

7. Каримов, Ў., Каримова, Г., & Каримов, Ў. (2021). ИЛМ-ФАН ВА ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ АХБОРОТЛАШУВ. *Central Asian Academic Journal of Scientific Research*, 1(1), 103-110.

8. Каримов, У., & Каримова, Г. (2018). ГЕОПОЛИТИЧЕСКАЯ КОНКУРЕНЦИЯ В ИНФОРМАЦИОННОМ ПРОСТРАНСТВЕ. In *Перспективные информационные технологии (ПИТ 2018)* (pp. 1368-1372).